

АНДРІЙ БРАЖНИК

доцент Полтавського юридичного
інституту
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого,
адвокат

У ст. 14 ЗУ «Про безоплатну правову допомогу» від 2 червня 2011 р. № 3460-VI (далі – Закон) наведено вичерпний перелік суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу. Перелічені у цій статті категорії осіб наділені державою відповідним правом з огляду на те, що перебувають в уразливому стані й у зв'язку з цим потребують субсидіарного застосування механізму правового захисту власних інтересів. Критерії такої «уразливості» досить різноманітні. Так, наприклад щодо категорій осіб, які перелічені у п.3-7 ч. 1 ст. 14 вказаного закону (за виключенням призначення захисника за рішенням слідчого, прокурора або суду та призначення захисника на окрему процесуальну дію), то це - неспроможність внаслідок застосування заходів державного примусу, що пов'язані з поміщенням у місця несвободи, ефективно здійснювати захист самостійно.

Очевидно, що з огляду на обмеження, яких зазнають такі особи, самостійний доступ до будь-яких видів правових послуг для них є ускладненим.

ДО ПРОБЛЕМИ ТЛУМАЧЕННЯ МЕЖ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ОКРЕМИХ СУБ'ЄКТІВ ПРАВА НА БЕЗОПЛАТНУ ВТОРИННУ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ

Але чи забезпечує повний спектр безоплатної вторинної правової допомоги цим суб'єктам держава? Дослідимо це питання на окремому прикладі.

Особа, затримана працівниками правоохоронного органу в порядку, передбаченому ст. 208 КПК України. Регіональний центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги (далі – РЦНБВПД) видає доручення адвокату на надання безоплатної вторинної правової допомоги особі, яка відповідно до положень кримінального процесуального законодавства вважається затриманою та/або стосовно якої обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. Адвокат, після проведення низки первинних процесуальних дій (конфіденційне побачення, ознайомлення з матеріалами провадження тощо) вбачає, що протиправними діями потерпілого його підзахисному завдано шкоду. У зв'язку з цим, попередньо узгодивши правову позицію з особою, в інтересах якої він діє, готує заяву про вчинення кримінального правопорушення та подає її до відділення поліції маючи намір в подальшому здійснювати представництво інтересів цієї особи як потерпілого.

Виникає питання чи вповноважений адвокат, призначений РЦНБВПД в інтересах підзахисного здійснювати такі дії? Для відповіді на це запитання знову звернемося до норм Закону, у яких визначається обсяг правової допомоги окремим суб'єктам. Так, відповідно до п.5 ч.1 ст.14 Закону затриману особу держава безоплатно забезпечує лише такими правовими послугами як захист та складання процесуальних документів.

Наведена ситуація, за якої ефективний захист потребує, зокрема, і доведення неправомірності дій потерпілої особи, свідчить про те, що ініціація такого додаткового кримінального провадження та його супроводження є складовою повноцінного захисту в основному кримінальному провадженні. Однак ми вимушені констатувати, що таке поширювальне тлумачення меж «захисту» не може бути здійснено з огляду на наступне. У ст. 1 Закону серед правових послуг називається «забезпечення захисту особи від обвинувачення».

Системний аналіз приписів Закону дозволяє стверджувати, що обсяг такої правової послуги як «захист», про яку йде мова у ст. 14 Закону являє собою скорочений варіант визначеної у ст. 1 правової послуги «захист особи від обвинувачення» і не може інтерпретуватися більш широко як «захист прав і свобод особи». Цей висновок напрошується з огляду на відсутність відповідної правової послуги у п.п.3-4 ч. 1 ст.14 Закону (в яких мова йде про осіб, які затримані в адміністративному порядку, та осіб, до яких застосовано адміністративний арешт). Цим особам замість «захисту» надається

Разом із тим, КУпАП регламентує правовий статус таких процесуальних суб'єктів як захисник (ст. 271 КУпАП) та представник (ст. 270 КУпАП), перший з яких представляє інтереси особи, що притягається до адміністративної відповідальності, другий – потерпілого. Таким чином, існує певна термінологічна неузгодженість між вказаними законами, так як відповідно до КУпАП захист є функцією захисника, а не представника.

На відміну від вищевказаних категорій суб'єктів, особа затримана згідно з нормами КПК не має права на правову послугу у вигляді «представництва» (п.2 ч.2 ст.13 Закону), їй забезпечується лише право на захист від обвинувачення та складання документів процесуального характеру. Отже, у разі коли така особа має намір набути (набула) іншого статусу окрім підозрюваного/обвинуваченого - в тому числі статус заявника/потерпілого – держава не гарантує їй право на безоплатну вторинну правову допомогу. Відтак дії адвоката із представництва його інтересів як потерпілого виходять за межі обсягу гарантованого державою безоплатного правового захисту прав та інтересів особи.

Цей факт є парадоксальним з огляду на те, що відповідно до п. 7 ч. 1 ст. 14 Закону засудженій особі надається весь комплекс правових послуг (захист, представництво, складання процесуальних документів).

Вирішенням цієї проблеми, на нашу думку, стало б уточнення змісту п.п 3-6 ч. 1 ст. 14 Закону, відповідно до якого доцільно передбачити надання вказаним категоріям осіб усього спектру правових послуг. Крім того, необхідно уточнити і дефініцію ст. 1 Закону «забезпечення захисту особи від обвинувачення», доповнивши її словосполученням «та особи, яка притягається до адміністративної відповідальності». Тоді б «захист» як правова послуга, визначена Законом розумілася б

як захист від обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення або адміністративного проступку. Це дало б змогу як досягнути термінологічного узгодження між різними законодавчими актами, так і забезпечити належні гарантії реалізації механізму надання безоплатної вторинної правової допомоги особам, що утримуються в умовах несвободи.

**БЕЗОПЛАТНА
ПРАВОВА
ДОПОМОГА**

ПРАВОВИЙ ВІСНИК

ЩОМІСЯЧНА ЮРИДИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ГАЗЕТА

№ 8 від 25 серпня 2020 року

НОВИНИ

КОМЕНТАРІ

ЗАКОНИ

ЗМІСТ

ЛАХИЖА М.І. доктор наук з державного управління, професор радник директора Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Полтавській області	Олександр Черчатий - Привітання з Днем Державного Прапора України та Днем Незалежності України!	3
	Олександр Грицаєнко - Партнерство заради громади	4
ЧЕРЧАТИЙ О.І. кандидат наук з державного управління директор Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Полтавській області	Новели виборчого законодавства, місцеві вибори 2020 - як це буде	5 - 6
	Андрій Лизенко - Порядок і підстави звернення громадян до суду при реалізації ними виборчих прав	7
КЛИМЕНКО І.В. заступник директора Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Полтавській області	Ірина Москаленко - Забезпечення соціального та правового захисту дітей, попередження злочинів дітьми і відносно них, профілактика бездоглядності та інших негативних явищ під час літнього оздоровчого сезону «Безпечне літо»	8
	Олена Гуленко - Актуальні зміни до процесуальних кодексів України та інших законів, у зв'язку з поширенням на території України пандемії коронавірусної хвороби COVID-19	9
КОЗАЧЕНКО Ю.М. начальник відділу комунікацій та правосвідомості Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Полтавській області	Людина права: Людмила Армеєва - Організація надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі	10
	Громадський радник - Яніна Стемковська	11
ВОЛОШКО О.М. головний спеціаліст відділу комунікацій та правосвідомості Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Полтавській області	ФАХІВЦІ БПД РОЗ'ЯСНЮЮТЬ: Податковий номер на ID-картці має таку ж юридичну силу, як довідка платника податків	12
	Земельний радник: Кабінет Міністрів України змінив Типовий договір оренди землі	13
БУРБА Д.Ю. головний спеціаліст відділу організаційної роботи, юридичної роботи та розвитку інфраструктури Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Полтавській області	Консультація «WIKILEGALID»: «Добросусідство»	14
	Андрій Бражник - До проблеми тлумачення меж правового захисту окремих суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу	15
КОЗЕЛЬКО М.М. заступник начальника відділу організаційної роботи, юридичної роботи та розвитку інфраструктури Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Полтавській області	ФАХІВЦІ БПД РОЗ'ЯСНЮЮТЬ: «Відповідальність за наругу над державними символами»	16
	Приклади успішного захисту. Лубенський місцевий центр БВПД	17
	Приклади успішного захисту. Фахівці Полтавського місцевого центру БПД захистили інтереси вкладника кредитної спілки	18
	Новачі системи БПД - Застосунок «Твоє право» – юридичний довідник у кишені	19
	Зразки документів	20
	Форми роботи системи під час карантину	21
	Медіа галерея	22
	Контакти Регіонального та Місцевих центрів для отримання правової допомоги дистанційно	23

